

Lietuvos
nacionalinė
biblioteka

Minutis

Nr. 118
TREČIADIENIS
1946 M. LIEPOS MĖN 17 D.
I METAI

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

„TIMES“ APIE NESUTARIMUS AUSTRIJOS KLAUSIMU

Londonas. Anglų laikraštis „Times“ savo vedamajame kalbėdamas apie Paryžiaus taikos konferencijos perspektyvas, palietė nesutarimą Austrijos klausimu. Anot laikraščio, nesutarimus Austrijos reikalu vargiai bus galima sudaryti taikos sutartis su Rumunija ir Vengrija, nes kol bus laikoma sovietų kariuomenė Austrijoje, tol Molotovas galės tvirtinti jog sovietų kariuomenė Vengrijoje ir Rumunijoje esanti būtinai reikalinga tekimų kelių Austrijon apsaugai.

JAV BUS PRIVERSTOS REVIDUOTI REPARACIJAS

Frankfurt. Trumano įgalotinis, Vokietijos peįėjumo reparacijų mokėti nustatymul, priėjo išvados, jog sovietų liepimas mokėti reparacijas iš bėgamosios Vokietijos gamybos, neatstacius jos ūki, yra priešingas Potsdamo susitarimams ir sovietų užsispyrimas tuo atveju privers JAV reviduoti reparacijų sumą.

Sviesios perspektyvos taikos sutartims

Londonas. Apžvelgdamas užsienių reikalų ministerių konferenciją Paryžiuje, Byrnesas pareiškė, kad taikos sutartims su buvusiomis Vokietijos satelitinėmis valstybėmis perspektyvos esančios šviesios. Amerikos kariniams atstovams Vokietijoje šią savaitę būsiančios suteiktos instrukcijos bendradarbiauti su viena arba visomis trimis okupacinėmis valstybėmis. Triesto režimas, pasak Byrnesą, esąs vykęs ir tinkamas praktikai.

ATTLEE VYKSTA Į AUSTRALIJĄ

Londonas (Reuters). Britanijos min. pirmininkas Attlee su žmona liepos 23 d. atvyks į Australiją 2 savaitėms. Ketina 3 dienas diskutuoti su Australijos min. pirm. Chifleyu bei kabineto nariais, o po to apilankyti vieną parlamento posėdį. Paskum vyks į N. Zelandiją. Attlee yra pirmasis Britanijos min. pirm. ninkas, kuris daro vizitą toms dominijoms, būdamas premjero pareigose.

BYRNESAS GRĮŽO Į VAŠINGTONĄ

JAV užsienių reikalų ministeris Byrnesas grįžo į Vašingtoną. Aerodrome jį sutiko prezidentas Trumanas. Ryt ministeris per radijo padarys pranešimą JAV visuomenei apie Paryžiaus konferencijos eigą. Paryžiuje likę ministerių pavaduotojai ruos galutinius projektus sutartims su Suomija, Vengrija, Rumunija, Bulgarija ir Italija.

PASKOLOS ANGLIJAI ĮSTATYMAS PASIRAŠYTAS

Pirmadienį JAV prezidentas Trumanas, dalyvaudant Anglijos diplomatams ir daugeliui žymių amerikiečių pasirašė Anglijos paskolos įstatymą.

AMERIKIEČIAI PERKA VOKIETIJAI MAISTĄ

Amerikiečių okupacinė valdžia Vokietijai užpirkio Prancūzijoje sėklinių javų už 3 ml. dolerių, o Švedijoje žuvies konservų už 2 ml. dolerių.

PRANCŪZIJOS PREZIDENTO RINKIMŲ TVARKA

Paryžius. Prancūzijos konstituantės pagrindinė komisija 27 prieš 11 balsų nusprendė, kad prezidentas rinktinas mažų mažiausia dviejų rūmų. Sprendinys padarytas atsižvelgiant į de Gaulle reikalavimą ir priimtas, nepaisant komunistų priešinosi. Komisija, be to, nutarė kad prezidento rinkimus būtų įtraukti ir tretieji rūmai, jei konstitucija įvestų juos. Siūlymas suteikti prezidentui teisę paleisti atstovų rūmus atmestas 21 prieš 21 balsą.

Generolas Michailovičius nuteistas mirti

Londonas. Generolas Michailovičius Jugoslavijos komunistinio tribunolo Belgrade su kitais aštuoniais kaltinamaisiais nubaustas mirties bausme sušaudant. Pagal įstatymą sprendimas turi būti įvykdytas per 48 val. Sprendimas yra galutinis t. y. dėl jo negalima paduoti nei kasacijos nei apeliacijos. Sprendimą pakeisti gali tik parlamentas gavęs jo malonės prašymą iki pirmadienio 20 valandos. Teismo pirmininkas, kalbėjęs sprendimą paskelbus, pareiškė, kad generolo Michailovičiaus nusikaltimas esąs tiek didelis, jog teismas neradęs galimybės atsižvelgti į tai, jog Michailovičius prieš Tito partizanus kovojęs iš ideologinių sumetimų ir remdamasis egzistines Londono vyriausybės, kurios karo ministeriu jis pats buvo, nurodymais.

Buvęs Jugoslavijos ambasadorius Amerikai Fitichas kreipėsi į prezidentą Trumaną, prašydamas gelbėti Drują Michailovičių.

PRANCŪZIJOS UNIJA

Paryžius. Konstituantė pritarė siūlymui, kad Prancūzija su kolonijomis būtų vadinama „Prancūzijos unija“. Šalia pačios Prancūzijos, kuri vadinsis „metropolija“, kitos unijos dalys bus paskirstytos į 4 grupes: 1. federacinės valstybės, 2. įjungtas valstybės, 3. autonominės sritis ir 4. autonominės sritis su specialiu savarankiškumo laipsniu.

22% DP nedarbingi

UNRRA-os viršininkas Europoje generolas Sir Morgan paskelbė, jog patikrinus DP lagerius iš 717.000 juose esančiųjų rasta 22% visai nedarbingų. Kiti esą darbingi ar pusiau darbingi. Juos paruošti darbui esą įsteigta ir dar bus steigama visa eilė kursų.

NEGIRDĖTA INFLACIJA VENGRIJOJE

Budapeštas (AP). Vengrijoje į apyvartą paleistas 10 kvadrilijonų (10.000.000.000.000.000) pengų banknotas, įsakmiai liudijąs jos finansinį chaosą.

Iš gerųjų restoranų Budapešte beveikia tik 2, kiti užsidarė, nes kainos kinta, nepasivejamai.

Taikos metu 1 pengas prilygo 1 anglų šilingui (= 1,5 Lt), o dabar 1 šilingas moka 25 kvadrilijonų pengų.

Paskausiomis žiniomis šis vertės ntekęs pengas išimtas iš apyvartos. Jo vietoje paleistas vadinamasis indeksinis pengas. Tikimasi jį išlaikyti pastovų ir išvengti tolesnio kainų kritimo, iki bus įvesta nauja valiuta rugpiūčio 1 d.

PASKOLA ATSTATYS ANGLIJOS ŪKĮ

Didžiosios Britanijos turtų cancleris, Anglijai paskolos suteikimo proga, pareiškė, jog paskola įgalins atstatyti Anglijos ūkį, padidinus mašinų ir žaliavų importą, o taip pat leis ir eksportą pakelti. Tačiau tuo paskolos reikšmė nesibaigianti. Ji prisidėsianti prie pasaulinio gyvenimo lygio pakėlimo.

KARIUOMENĖ MOKYS NACIONALINĘ GVARDIJĄ

Baltimorė (AP). Pranešama, kad padarytas šešerių metų planas apie 571.000 nacionalinės gvardijos sausumos kovotojų paruošti. Tam paruošimul vadovaus reguliarios kariuomenės personalas.

SOVIETAI KETINA GRĄŽINTI 120.000 KARO BELAISVIŲ?

Rusų zonos vienas iš socialistinės vienybės partijos vadų, Grothwohl, kalbėdamas partijos apylinkės susirinkime, pareiškė, jog artimiausiu laiku bus grąžinta 120.000 vokiečių karo belaisvių iš Sovietų Sąjungos.

JAM NEAIŠKU ...

Nuernbergo byloje Sachto gynėjas teisinio savogynamajį dėl dalyvavimo nacių valdžioje, esą jis ten sutikęs dalyvauti tik manydamas galėsias aplaužyti perdidelius nacių režimo kampuotumus. Dėl to esą sunku suprasti, kaip jis atsidūrė vienam suole su savo didžiausiu priešu, Kaltenbruneriu.

Bevino portfelio paslaptis ...

Paryžius. Nediplomatiniai reporteriai, įkyriai seką asmeninį ministerių judėjimą, rašo, kad per vieną privatų pasitarimą Luksemburgo rūmuose Bevinas nusivedė Molotovą į posėdžio kambarį, nešdamasis rankoj didžiulį portfelį. Reporteriams kordorių bespėlojant apie portfelį esančių diplomatinį dokumentų turinį, Bevinas atidarė duris ir savo sekretoriams šūktelėjo, kad tuoj pristatytų į pasitarimų kambarį dvi lėkštes su šakutėmis bei peiliais ir du stiklėlius ...

Europos lopų politika

Vargšė Europa tiek nusigyveno, kad paliko su vienu nuplyšusiu kostumu ir tam pačiam lopų nebeturi: iš vienos vietos kerpė, į kitą siuva. Ji nusigyveno dvasiškai, nes joje vietoje taikos viešpatauja karo ir revoliucijų šmėkla, vietoje tiesos — smurtas ir sprepas, vietoje laisvės — vergija, vietoje meilės — kerštas, vietoje altruizmo — egoizmas. Politika kurlama ne idėjomis, bet biznio pagrindais. Atrodo, kad Dunojaus klausimas yra svarbesnis už milijonų žmonių gyvybes ir jų laisvę.

Europa yra, be abejojimo, sunkiausiai tvarkoma pasaulio dalis, nes joje gyvena daugybė didelių, galingų, su didelėmis pretenzijomis į imperializmą tautų. Net ir mažosios tautos turi imperialistinių tikslų: užgrobti iš dar mažesnio kokį žemės gabalą. Europoje beveik nėra tokios tautos, kuri neturėtų jokių teritorinių pretenzijų į savo kaimyną. Ši sena sąskaitų suvedinėjimo, grobimo, egoizmo politika eina iš kartos į kartą. Ji bus pakeista tik tada, kada viena pasaulinė jėga Europą nuginkluos, teisingai ir išmintingai nustatys etnografines sienas, duos visoms tautos ir valstybėms laisvę ir perraiklės Europą žmoniškumo, teisės ir altruizmo pagrindais.

Po šio karo tikėjimas kaip tik susilaukti tokios santvarkos. Deja, visi politiniai įvykiai, kurie dedasi šiandien, rodo, kad Europa ne tik neina sveikėjimo, politinio ir moralinio atgimimo kryptimi, bet dar labai vadovaujasi kerštu, gabalėlių žemės grobstymu, siaura šovinistine politika. Jugoslaviai ir italai negali vieni kitų pakęsti dėl Trieste, prancūzai iš italų paima Tendę ir Brigą, austrai reiškia pretenzijas į Tirolį, prancūzai susirūpinę Rūro krašto laimėjimu sau, ispanai nepakenčia prancūzų, lenkai turi pretenzijų į čekoslovakus ir tt. Trieste klausimą, rodos, išsprendė keturi didieji visoms pusėms priimtini, internacionalizavo miestą, o tačiau abi tiesiogiai suinteresuotos šalys: Italija ir Jugoslavia yra nepatenkintos ir kelia didžiausią triukšmą savo tautos. Jugoslaviai ir toliau neatsisako nuo savo pretenzijų į Trieste, o Italija pasižada kovoti dėl Istrijos, Fiumės, Polos. Dar daugiau triukšmo įvyko Italijoje dėl Tendės ir Brigos prijungimo prie Prancūzijos. Visa italų spauda: dešinioji, kairioji, monarchistinė, kitaip tariant, visa tauta pareiškė, kad Prancūzija bedė durklą į nugarą Italijai, kad naujas karas prieš italus prasideda iš Paryžiaus. O abi šios problemos — Trieste ir Tendės su Brigą — liečia mažiau kaip milijoną gyventojų. Tai du mažyčiai lopinėliai, kurie atplėšiami nuo pralaimėjusių tautų ir norima prisijūti prie laimėjusiųjų švarko ar frako.

Neseniai įvyko balsavimas Lenkijoje dėl trijų vyriausybės pastatytų klausimų. Iš jų vienas buvo: ar sutinka gyventojai su vakinėmis Lenkijos sienomis iki Oderio ir Neisės. Bet kodėl Lenkijoje nebuvo pastatytas klausimas: ar lenkai sutinka su visomis, rytinėmis ir kitomis, sienomis? Pagal tai Lenkijos sienas turėtų nustatyti ne kerštas savo priešams, ne baimė savo draugams ir ne balsavimai, bet etnografiniai, tautiniai principai.

Atų smulkių ginčijamų problemų Europoje begalės. Bet kas spręs Europos problemą visų visetu? Ar galima palikti Europą suskaldytą į dvi dalis, kada vienoje pusėje

viešpatauja militarizmas, imperializmas, o kitoje pusėje — politinis padrikumas, ginčai dėl žemės gabalėlių, sunkus ekonominis būvis, vietomis pusbadis ir nevilts. Rodosi, kad Europa draskosi dėl lopų tuo metu, kada Demonas tyko ją išrengti ir visoje nuogybėje ją sadistiškai išniekinti.

Egoizmo ir keršto politika — pati blogoji politika. Jei Europon neateis iš kur nors nauja teisingumo, žmoniškumo, tautų meilės ir lygybės dvasia, jei nebus naujo Europos visumos plano, kuris panaikintų imperialistines ir šovinistines tendencijas joje, tai Europai gresia didžiausias žlugimo pavojus. Mes norime tikėti, kad JAV šitą

planą jau turi, tik jos dar nepajėgia jo realizuoti, nes jos sutinka daugybę kliūčių iš tų europinių politikų, kurie kovoja dėl lopų, bet ne dėl Europos viseto. Europos tautos per ilgai gyveno užsidariusios, per ilgai jos sirgo ir tebeserga šovinizmu, egoizmu, kad suprastų pasaulinių taikos ir teisingumo planus. Bet vis tiek Europai tėra tik du keliai: arba nueiti teisingumo, žmoniškumo, demokratijos, pasaulinės demilitarizacijos keliu arba žlugti po teroro ir vergijos letena. Taikos rūmo negalima pastatyti ant sudužusios vazos šukių ir ant sulopyto kūno, kurį dar drasko šimtai pašalinių, ir keturios didžiosios jėgos, tykodomos vis daugiau lopinių sau nusipiešti.

Stp. Vyckintas,

Naujas posukis

Nustebo pasaulis kai antrojo pasaulinio karo metu sovietai įvedė savo karininkams blizgančius antpečius ir orderius, prieš kuriuos jie savo metu vedė griežtą akciją, aiškindami, kad tai yra buržuazinio pasaulio prasimanymai, nepriimtini sovietinei santvarkai. Nepripažįstančiai jokių privilegijų ir išskyrimų, o siekiančiai lygybės. Stebino tatau ne tik tai, kurie nepažįsta tikrojo sovietinio gyvenimo ir praktiškų pagrindų bei vylių, bet taip pat mus, kurie matėme, koku įtūžimu ir pasityčiojimu sovietai savo metu plėšė tuos antpečius Lietuvos karininkams. Vėliau paaiškėjo, kad antpečių ir orderių įvedimu sovietams rūpėjo ne iš esmės pakeisti savo nuomonę dėl santykių su karininkais, bet tik suteikti tiems santykiams, tokia forma, kokia vartojama kituose kraštuose, kad iš vienos pusės jų karininkai savo išorine išvaizda nesikirtų nuo kitų kraštų karininkų, o iš kitos, kad patys karininkai nesijaustų žemesni už buržuazinių valstybių karininkus, bet visais atžvilgiais viršytų juos. Na, žinoma, ir uždėta sovietų karininkams antpečiai, kurie savo platumu ir blizgesiu tikrai pranešą visų kitų kraštų karininkų ant-

pečius. Tačiau reikalo esmė tuo nepakeis. Atskirų kraštų karininkų kokybė ir lygis pareina ne nuo antpečių platumo, bet nuo moralės, išsimokslinimo, apmokymo, entuziazmo, idealizmo ir bendro pajėgumo. Kai sakoma, kad Amerikos karininkas yra geresnis už Lenkijos karininką, tai visiškai neatsižvelgiame į tai, kokio platumo antpečius jie nešioja, bet lyginamas jų bendras pajėgumas ir sugebėjimai karo reikaluose kurie sudaro jų specialybę. Negalima tvirtinti, kad sovietai to nesupranta. Jie tikrai tatau puikiai supranta. Antpečiai jiems sudaro propagandos priemonę, kurią jie stengiasi išnaudoti pagal reikala. Savo metu dėl antpečių jie vedė propagandą prieš caro armiją ir okupuotų kraštų kariuomenę, o dabar tais pačiais antpečiais veda propagandą už Raudonąją armiją.

Lygiai tas pats yra su ministerijomis, kurios Sovietų Sąjungoje buvo vadinamos komisariatais, o dabar pavadintos ministerijomis. Kaip anksčiau buvo daromi mingai prieš ministerijas komisariatų naudai, taip dabar reiškiamas entuziazmas, kad Sovietų Sąjunga pasiekė tokios didelės pažangos, jog gali komisariatus perorganizuoti į ministerijas.

Kiek esmingesnis, svarbesnis ir įdomesnis yra paskutinis sovietų posūkis. Jis jau liečia ne tiek reikalo formą, kiek esmę.

Štai birželio 14 d. Sovietų Sąjungos Aukščiausioji Taryba paskelbė nutarimą, pagal kurį gali gauti Sovietų Sąjungos pilietybę visi rusai kurie buvo Rusijos imperijos piliečiais 1917 metų lapkričio 7 d. Tai jau reiškia, kad Maskva tiesia baltiesiems ranką ir siekia bendradarbiavimo su jais. Tatau liečia pirmoje eilėje Rusijos emigrantus Prancūzijoje, Bulgarijoje ir Jugoslaviijoje. Jie privalo per artimiausius kelis mėnesius prisistatyti sovietų konsulatuose ir laisvai pasisakyti norį grįžti į Rusiją ar palikti užsienyje. Patikinama, kad ryšium su tuo niekas nebus klausiamas dėl įsitikinimų ar politinės praeities.

Paryžiuje leidžiamas lenkų laikraštis, „Sztandar Polski“, komentuodamas šį naują sovietų posūkį pažymi kad „reikia manyti, jog žymi dalis baltųjų rusų emigrantų sušitaikins su dabartine Maskva, juo labiau, kad kai kurie tos emigracijos (nukelta į 3 p.)

STALINAS — GERIAUSIAS FRANKO DRAUGAS

„C. Daily Mail“ įdėjo ta antraštę Randolph Churchillio straipsnį, kuriame rašoma, kad dabar Ispanijoje nebesą jokio aktyvaus judėjimo prieš Franką. O ta permaina įvykus vieni kitų dėl Franko priešininkų neguvumo. Straipsnyje iškeliamas, kad „Ispanai visada karštai reagavo prieš svetimųjų maišymąsi į jų reikalus, ir jie dar skaudžiai tebeatsimena Prancūzijos įsikišimą tiek Liudvikui XIV, tiek Napoleonui valdant“.

„Tad faktas, kad užsieninei opozicijai prieš Franko režimą vadovavo Prancūzija, buvo itin nelaimingas, o papildomas faktas, jog tai užsieninei intervencijai parama teikė tik Rusijos ir Lenkijos komunistai, buvo pražūtingas“.

„Kiekvienas, kas ne politinis pusprotis, galėjo tokią šių manevrų pabaigą numatyti. 90% visų ispanų nekenčia kitataučių, prancūzų ir komunistų“. O cinikal teigia, jog „Kremliui, nustojusiam vilts sukurti komunistinę Ispaniją, labiau patinkanti frankinė Ispanija, nekaip jei ji būtų tikrai demokratine“.

J. Svaistas

(8)

Tik vieną mazyti vamzdelį

Staiga, tarytum vaiduoklis: „Was ist los? Was machst du denn? O sacra...! Verfluchter Ausländer! Das ist Diebstahl und Plünderung! Komm mit!“

Vytas persigando ir apglumo. Jis visai nekaltai, lyg pasiteisindamas, maldavo: „Man tik vieną mazyti vamzdelį... Daugiau nieko“.

Prieš jį stovėjo pareigingas vokiečių, stambus švabas, su drūta skroblo lazda, siaurabrylę skriybėle, pilku žaliais lopais papuoštu švarku. Paskutinio meto jo neapykanta ir visas įtūžimas tiek čia išsiveržė, jog, rodos, kad sumanytų, minkstą griužulą iš to berniukščio padarytų. Zvėriškai dėbčiojo akimis ir das smarkiau suriko: „Ganz egal! Komm gleich mit!“

Nusivarė į prefektūrą. Ten budis valdininkas atsisakė ką nors šiandien padaryti, nes darbo valandos, esą, jau pasibaigusios. Liepė uždaryti arešto namuose. Vytas pateko į tą skyrių, kur buvo laikomi Pimpfe ir Hitlerjugend atstovai. Visą laiką jis nerimavo ir galvojo: už ką dabar baudžiamas? Šitų vokiečių būklė jam buvo sugauti prekių stoty, betykoją iškraumi miesto aikštėse, spekuliuodami alijantų cigarečių nuorūkomis ir degtukais, kiti buvo sugauti prikų stoty, betykoją iškraunant UNRRA gėrybes, tretieji, verksmingai maldaujį maisto po įvairius namus, pagrobavo prie progos ir kitokių dalykų. Bet už ką jis čia?

Kitą dieną apie dvyliką valandą prasiėjo prefektūroje baudos formalumai. Apyšenis, surambėjęs valdininkas — tikras policijos raštinės inventorius — rašė protokolą.

— Wie ist dein Name?
— Zelelis.

(atkelta į 2 p.)

šluoksniai jau seniai įėjo į gerus santykius su pasiuntinybe. Tačiau Jugoslavijoje ir Bulgarijoje gyvantieji baltieji rusai neturi pasirinkimot teisės, nes tas valstybės valdo sovietams atsidavę komunistai.

Tuo būdu Sovietų Sąjunga kai kuriose Europos kraštuose, o ypač Prancūzijoje turės naujus sąjungininkus, kurie tam tikrame laipsnyje galės sustiprinti įtaką prancūzų komunistų partijos. Reikia laikyti tikra, kad Sovietų Sąjunga nesistengs sugražinti į tėvynę atsivertusių baltųjų rusų, kurie yra pripratę prie Vakarų gyvenimo lygio. Tuo paremta visa šio reikalo mįslė.

Tačiau Prancūzija į šį reikalą žiūri su tam tikru nepasitikėjimu Užsienio reikalų ministerijos išleistame šiuo klausimu komunikate skelbiamas Sovietų Sąjungos Aukščiausios Tarybos nutarimas ir nurodomos visos sąlygos, kuriomis baltieji rusai gali gauti Sovietų Sąjungos pilietybę, bet taip pat pabrėžiama, kad Prancūzija rezervuoja sau teisę nustatyti santykių su šiais naujaisiais Sovietų Sąjungos piliečiais. Tąta daroma, atsižvelgiant į tai, kad ligi šiol sovietų piliečiai nežinomi užsienyje, kaip svetimsčiai, besiverčią įvairiomis laisvomis profesijomis. Aišku, kad šiuo atžvilgiu Prancūzija bijo, kad į ją nebūtų įvestas Trojos arklys. —

J. Petrulis.

Filmos, apie kurias kalbama

Dvi pokarinio meo gamybos filmos dabar yra rodomos beveik viso pasaulio kinoteatruose. Dvi filmos, kurios susilaukė geriausių kritikos atsiliepimų, kurios nustebino žiūrovus savo tikrovės ir meniškumo suderinimu. Kas jos? Gal spalvingos muzikos, nuotykių filmos, kurios padeda pamiršti pilną rūpesčių dabarties gyvenimą? Šį kartą, ne. Tai du nesenų Europos įvykių epizodai, kurie primena, perspėja ir neleidžia pamiršti.

Alė Nakaitė

Minioj

Ir einu, kaip eina minios neišvengiamu keliu —
Už mane žmogus ir prieš mane žmogus.
Atminimai už langų žiedais vainikan renkas,
už langų, prieš langus — mano ilgesys.
Nežinau, kam gražomas rankas viršum galvos keliu,
nežinau, ar šitos mintys tikrai bus
gal žiedais nuvytusiais likimo karštoj rankoj
ir žvaigždėm, kurias prieš aušrą užgesys. —

Rašė tarytum lietuviškai, o tarė gana keistai: „Ce-le-lys“.

— Vorname?
— Vytas.
— Was? Vi-taas?
— Ich frage Vorname?
— Taip, Vytas.
— Was für Landsmann bist du?
— Lietuvis.
— Litauer? Dann musst du Katholik sein?
— Taip, katalikas.
— Quatsch! Vi-taas — kein katholischer Vorname. Das kann auch ein Name sein?
— Vikrai, Vitas.

— Nein! Du bist ein Dieb und grosser Lügner! Ja?

Vytas tylėjo, vis to pat nusistebėjimo kankinamas: kodėl ir už ką čia jis tampa?

Valdininkas, kiek palūkėjęs ir pro didelius išpūstus akinius kreivai žiūrėdamas, vėl paklausė:

— Wie alt bist du?
— Keturiolikos metų...
— Vierzehn Jahre alt und bist du schon so diebisch?

Vytas pasirašė po protokolą ir pasižadėjo sumokėti 25 RM baudos. Pasirašant valdininkas ramino: „Ja, ja. Jede Schuld muss bestraft werden!“

Buvo paleistas, o protokolą per Military Government persiųstas DP Camp komendantui, kad išieškutų pinigų.

Pitrenktas, sumurkdytas grįžo Vytas. Iš tolo pasitiko jį nusiminusį ir visur besiteiraudama motina. Tėvas širdy irgi labai nudžiugo, tačiau iš paviršiaus atrodė šaltas ir abejingas. Kai sūnus verkšleno ir teisinosi, jis jam atkrito: „Durnas buvai, tad įkliuvai. Dabar, tur būt, jau gudresnis būsi...“

Vytas nesuprato tevo ir vėl paklausė: „Bet kodėl gi, tėveli, daugelis tenėjo, ar dė, nešė, ir niekas jų nenubaudė?“

„Viskam yra laikas ir tinkamas momentas. O tu stačiai lapt, kaip ant savo gero“.

miršti.

Pirmoji filma „Atviras miestas“ yra italų pastatymo. Dalis jos nuotraukų yra padaryta dar vokiečių okupacijos metu, dalis jos aktorių ir tikrovėje buvo konspiratoriai bei partizanai. Tuo paaiškinamas filmos natūralumas, vietomis net primenąs kino apžvalgą. „Atvirajame mieste“ vaizduojama italų kova su vokiečiais ir fašistiniu režimu. Svarbiausieji veikėjai-partizanų vadas ir kunigas, kuris už pagrindžio veikimą sušaudomas. Filmos kūrėjams tikrai pavyko įkūnyti tos desperatiškos ir pavojų pilnos kovos atmosferą.

Patys italai šia filmą sutiko pietietišku temperamentu. Ji grąžino juos į neseniai praėjusius laikus ir daugumai dar sustiprinę neapykantą prieš Musolinio epochą. Užfiksavo šalininkai, filmos premjeros metu, saulėn įmetė bombą. Vatikanas tarė paskutinį žodį, nupirkdamas popiežiškiesiems archyvams vieną filmos kopiją ryškų ir gaudų dokumentą.

Antroji filma „Paskutinė proga“ (Die letzte Chance) dabar keliauja ir po Vokietijos kinoteatrus. Jos didvyriai yra pabėgėliai, blaškomi žmonės-DP. Filmos režisierius Leopold Lindtberg pats yra politinis emigrantas, turėjęs bėgti iš Vienos į Šveicariją. Tai ryškų ir jo sukurtoje pabėgėlių epepoje, kuri Amerikoje gavo garbės vietą tarp dešimties geriausiųjų 1945 m. filmų. Lindtberg mylinčia ranka ir pergyvenusia širdimi meistriškai atskleidė mažo pabėgėlių būrelio pergyvenimus. Veiksma vieta-Italijos ir Šveicarijos pasienis perversmo ir okupacijos sukūryje, Veikėjų tikslas-Šveicarija. Kliūtys-sargybos ir Alpių kalnai. Proga-paskutinė. Prie pat pažadėtios žemės pabėgėliai bėga, žūna ir laimi, palikdami užpakalyje svastikos šešėlių.

Kaip ir „Atvirajame mieste“ keletas šios filmos veikėjų taip pat yra pergyvenę pabėgėlio dalią. Anglų leitenantas Hoy, kuris filmo vaizduoja lt. Halliday, 1943 metais pabėgo iš vokiečių nelaisvės Italijoje ir pasiekė Šveicariją. Amerikietis karys, jo bendrakeleivis filmoje, buvo Šveicarijoje internuotas. Tai jų pirmas pasirodymas ekrane, stebinantis savo šviežumu ir tikrovės pajautimu.

Stebint šias filmas neučiuomis prisimena G. K. Chestertono žodžiai. Dar seniai prieš šį karą, gerai, ramiai laikais, jis rašė, jog verčiau tesugriūna pasaulis, negu kad būtų paliesta silpnos mergaitės - kūdikio garbana. Nuo to laiko prabėgo daug vandens. „Paskutiniojoje progoje“ mes matome, kaip ujamu, apšaudomo kūdikio garbanos krenta į sniegą. Ir pasaulis stovi griuvėsiuose. Pasaulis, kuris daug pergyveno, bet, deja, ne daug pasimokė. O šios filmos vėl atveria žaizdas kankiniams ir akinančiai parodo jas akliksiems.

Ir mums, lietuviams, yra daug kas artimo tose dviejose filmose. Daugelis mūsų nelemtyjų metų pergyvenimų virsta paveikslais. NKVD ir Gestapo barškimas į duris ir kankinimų kambariai, okupantų sauvės ir persekiojimai, bėgimas nuo mirties į nežinią, pabėgėlių kolonos ir pranašingi baigiamieji „Paskutiniosios progos“ žodžiai — „Jie visi sugrįš“. Todėl tos filmos pulsuoja tokia gyvybe, jog atrodo, kad perkirpus celiuloidą, tekėtų kraujas. A. Landsbergis.

Pranešimas švietimo reikalu

1. Visos mokyklos, kiek vietinės sąlygos leidžia, skiria mokiniams ne mažiau, kaip šešias savaites atostogų. Atostogos taip tvarkomos ir įvairinamos, kad mokiniai neliktų be priežiūros. Kur pilnų vasaros atostogų nesusidaro dėl pavėluotos mokslo pradžios, turi būti skirtas ypač laikas mokiniams pailsėti; dėl to susitariama su švietimo įgaliotiniu. Apręžtas atostogų laikas dėl vietos sąlygų pačių mokyklų išlyginamas nevarginančiu atostoginiu kursu.

2. Poatostoginį darbą visos mokyklos pradeda rugpjūčio mėn. 1 d. Negalėjusios mokslo metų birželio mėn. užbaigti, dėl mokslo metų birželio mėn. užbaigti, dėl lotinų ir praneša švietimo valdybai.

3. Naujų mokslo metų kursas mokyklų savo nuožiūra išskirstomas trimėstrais, bet taip, kad galima būtų į jį įseiti per 180 dienų ir mokslo metus užbaigti ne vėliau kovo mėn. 31 d. Tos mokyklos, kurios naujus mokslo metus yra pradėjusios prieš vasaros atostogas, mokslo metu gali įterpti daugiau poilsio dienų apie atitinkamas šventes. Pageidaujama, kad visos mokyklos galėtų kursą įseiti iki kovo mėn. 1 d. ir tą paskutinį mėnesį skirti pakartojimui, keliamiems ir baigiamiesiems egzaminams.

4. Mokiniai dėl sunkių mokymosi sąlygų turi visas savo jėgas ir dėmesį skirti visų pirma mokslui. Neapsunkinti mokinių viešais kultūriniais pasireiškimais, organizuojamais ne mokyklų. Kur tam tikrais atvejais būtų neišvengiamai reikalingas mokinių dalyvavimas, tai vietos švietimo skyriai turi prašyti mokytojų tarybos leidimo ir tėvų komiteto pritarimo.

5. Pradėdamos poatostoginį darbą mo-

kyklos taip susitvarko, kad mokytojai turėtų ne mažiau šešių dėstomų pamokų savaitėje. Mažiau pamokų gali turėti tik tie mokytojai, kuriems iš jų dalyko nesusidaro pakankamai pamokų, ir kurių kiti negali dėstyti. Taip pat mažesni pamokų skaičių gali turėti mokytojai nepilnose gimnazijose, tačiau jokių būdu ne mažiau dviejų savaitinių pamokų. Ligi šm. rugpjūčio mėn. 1 d. turi būti patiektas švietimo įgaliotiniams prašymas pripažinti mažesni dėstomų pamokų skaičių tiems mokytojams, be kurių mokyklos negalėtų apseiti. Bendrai, per didelio pamokų skaidymo yra vengtina.

6. Mokytojų atlyginimas ir teikiamos

ŽYDAI BĖGA IŠ RYTŲ

Varšuva (AP). Žydų pogromas Kielcuose pasidarė naujas akstinas žydams iš to krašto bėgti. Dažnai bandoma nelegaliai pereiti sienas į Čekoslovakiją ir Vokietiją arba įsigauti laivus, iš Baltijos uostų plaukiančius į Skandinaviją.

Žydų žudymas vyksta sistemingai kasdien. Banditai dažnai užpuola traukinius ir autobusus priemiesčių rajonuose, apiplėšia žydus ir išvilkę iš vežimų nužudo juos.

Vyriausybė remia legalią žydų emigraciją, nedarodama kliūčių išvykti ir laiduodama reikalingus leidimus.

Apie 300 žydų savaitėje gauna iš amerikiečių įstaigų vizas į Vokietiją vykti. „Polonia“ vėšbutyje Varšuvoje knibžda žydų, norinčių gauti leidimus vykti į Prancūziją, JAV ir Palestiną. Prie vietinių žydų dabar dar prisidėjo 160.000 žydų, atvykusių iš Tarybų S-gos.

ARGENTINA GAUS VIETĄ JT

Naujorkas (AP). Iš JT patikimų šaltinių praneša, kad esą nemaža pastangų Argentinai į saugumo tarybą įrinkti. Rudens sesijoje saugumo taryboje vakuos 3 vietos. Argentinos šansai laikomi neblogais, nes nemanoma, kad jos kandidatūrai priešintųsi Tarybų S-ga.

NAUJAS RINKIMŲ ĮSTATYMAS RUMUNIJOJE

Rumunijos karalius Michaelis patvirtino naują rinkimų įstatymą. Šiuo įstatymu yra panaikintas senatas ir suteikiamas balsavimo teisės taip pat ir moterims. Rinkimai pagal šį įstatymą įvyksią laikė dviejų mėnesių ir būsią laisvi ir slapti. Tačiau opozicija yra kitokios nuomonės.

LIETUVIAMS ŽURNALISTAMS

L. Z. S-gos narių visuotinis susirinkimas nutarė atgaivinti Sąjungos veiklą ir įrinkti naują Valdybą, Revizijos Komisiją bei Garbės Teismą.

Susirinkime nedalyvavusieji ir ankieta neuzpildžiusieji Sąjungos nariai, kurie ir toliau dirba žurnalistinį darbą ir nori priklausyti Sąjungai, prašomi suteikti apie save šiuos žini: 1) adresą, 2) kuriems leidiniams šiuo metu rašo, 3) ar turi Sąjungos nario pažymėjimą.

Laikinis Valdybos adresas:

(14) Tübingen, Föhrbergstr. 2/II, Dr. J. Pajaujis.

L. Z. S-gos Valdyba.

šioms lengvatos priklauso nuo vietos sąlygų. Šiuo atžvilgiu minimalinis darbo valandų skaičius gali būti labai įvairus. Reikia vietoje rūpintis per švietimo skyrių, kad mokytojams būtų įskaitytos atitinkamas darbo valandų skaičius pamokoms pasiruošti. Savo tarpe mokytojai gali nurodyti vadovautis proporcijos principu, imdami pagrindan pamokų skaičių.

7. Mokytojų personalas pirmoje vietoje sudarytinys iš cenzuotų ir prityrusių mokytojų. Svetimoms kalboms dėstyti gali būti kviečiami ir necenzuoti dėstytojai, praktiškai gerai tas kalbas mokantieji, o egzaktiniams mokslams — specialistai akademinio išsilavinimo. Turintiems cenzą tik žemesnėms klasėms švietimo įgaliotinio gali būti pripažįstama teisė dėstyti ir aukštesnėse klasėse. Pripažinimo motyvai pranešami švietimo valdybai.

8. Mokytojų skyrimas ir atleidimas dažnai priklauso nuo tų patvarkių, kure vietoje taikomi ir kitiems tarnautojams. Tačiau mokyklos, prie to prisitaikindamos, neturi apsilenksti su tvarkančiais švietimą bendruomenės nuostatais. Mokytojai atitinkamai administracijai, kur tai neišvengiama, pasiūlomi skirti ir atleisti, susižinojus su švietimo įgaliotiniu ir pritarant švietimo valdybai.

9. Visos mokyklos turi būti švietimo valdyboje įregistruotos ir patvirtintos. Naujas mokyklas ar klases galima steigti tik tada, kai švietimo įgaliotinis nustato, kad yra būtinas reikalingas ir pakankamas cenzuotų mokytojų personalas. Aukštesnėse klasėse iš pagrindinių dalykų turi būti neišvengiamai akademinio išsilavinimo mokytojai. Be švietimo valdybos žinios veikiančių mokyklų pažymėjimai yra nepakankami įstoti į kitą lietuvišką mokyklą ir gali būti bet kur keliamas klausimas jų nepripažinimo.

LTB Švietimo Valdyba.

PAVOGTA A BOMBOS, FILMA?

Kvajaleinas (Reuters). Neoficialiai pranešama, kad atgabenus į JAV buvo pavogtas didelis paketas su labai slapta atominės bombos filma.

Kurjeris Naujorke sustojo paskambinti telefonu, nukreipė akis nuo paketo valandėlę, o tuo tarpu vienas vyras pačiuo ir pabėgo juo nešinas.

ŽYGIS Į ANTARKTIKĄ

Vašingtonas (AP). 20 asmenų ekspedicija baigia ruoštis išplaukti į antarktiką. Tėn išbus 1—1½ metų. Svarbiausias jos tikslas nustatyti, ar antarktiką sudaro vienas žemynas, ar jį skiria jūra pusiau. Be mokslinės medžiagos tikimasi surinkti ir JAV armijai bei laivynui reikalingų daiktų.

Mintis

Thought • Lithuanian Daily Newspaper • Permitted by UNRRA Team 155 • Atsakingasis redaktorius J. Vasaitis • Eina kasdien be šventadienių • Memmingenas, Aitport, Baltic Camp • Prenumerata mėn 10 RM • Atskiras numeris 40 pf. • 07:91.92 „MINTIS“ Druck der Druckerei- und Verlagsengesellschaft a. G. m. b. H., Memmingen (Bayern).

ORGANIZUOTAS ARABŲ GYNIMASIS

Kairas (Dana). Arabų lygos taryba nepaprastame posėdyje nusprendė įsteigti Palestinos komitetą, kurio būstinė Kaire. To komiteto uždavinys bus suvienyti visų arabų valstybių atstovus ir prižiūrėti priemonės Palestinos reikalais; jis turės reikalauti, kad būtų paleisti sionistų kariniai daliniai ir nuginkluoti teroristai Palestinoje; turės arabų vyriausybės rekomenduoti išleisti įstatymus, kuriais būtų baudžiami žemių pardavinėtojai žydams ir tarpininkautojai profesionalai. Arabų žemės nuosavybei Palestinoje ginti turinčios būti panaudotos visos galimos priemonės. Taip pat reikalauja pagyventi ir išplėsti sionistinių prekių boikotą.

Arabų lygos taryba įteikusi Britanijos vyriausybei notą, kuria pastaroji kviečiama tartis su lyga dėl naujo Palestinos būvio. Notoje itin įsakiama akcentuojama, kad JAV neturintys teisės maišytis į Palestinos klausimą ir stengtis pakeisti dabartinę Palestinos būvį, kol byla nepateikta Jungtinėms Tautoms.

Pasaulinės sionistų sąjungos pirmininkas Dr. Ch. Weizmannas pareiškė spaudos atstovams Jeruzalėje, jog nederą atmesti siūlymo Palestiną padalyti į žydų ir arabų skyrių gyvenamas sritis.

ARABAI PRAŠO POPIEŽIAUS PAGALBOS

Palestinos arabų komiteto atstovai išvyko pas popiežių prašyti jo pagalbos prieš nuolatą žydų antplūdį Palestinoje.